

Skupnost 4

Junij 2010 | Številka 4 (27)

Mnenje

Dr. Reginald Vospernik,
podpredsednik SKS

„Schola semper reformanda“, je trdila menda že Marija Terezija. Po tem načelu usmerja tudi sedanja koalicijska vlada svojo politiko, čeprav ne povsem uglaseno, kakor dokazuje zahteva ministrice za znanost (ÖVP) po

skupni šoli 10- do 14-letnih otrok. Reakcije lastnih strankarskih somišljenikov so večinoma odklonilne.

Samoumevno je, da moramo koroški Slovenci imeti ob taki temeljiti reformi – Avstrija je med redkimi državami, ki zahteva že od 10-letnih diferenciacijo šolske poti – svoj preiščeni in v KOKS-u soglasno potrjeni koncept. Kdaj, če ne v primeru temeljitih šolskih reform, naj bi se zmeraj spet pojavljajoča se zahteva po skupnem v javnosti deklariranem konceptu uveljavila. Pri uradu zveznega kanclerja na Dunaju deluje reformna skupina »Izobražba in jezik«, ki pripravlja sodobne poglede na izobraževalno problematiko avstrijskih manjšin. In pričakuje kajpada ustrezne ukrepe vlade. V primeru, da bo uresničena v nekaj letih namera o osemletnem skupnem izobraževanju šooloobveznih otrok, moramo vedeti, kateri koncepti zagotavljajo najučinkovitejšo pot za uspešno tradiranje slovenskega jezika in njegovega kulturnega ozadja.

Danes se slovensko izobraževanje južnokoroške šooloobvezne populacije dogaja na nižji gimnazijski stopnji in (v manjši meri) v glavnih šolah. V primeru uvedbe skupne šole obstaja nevarnost, da bo na udaru nižja stopnja Slov. gimnazije. V predalu bo treba imeti v tistem trenutku preiščene koncepte. Naj glasno razmišljam: Ali je rešitev v dislociranih razredih Slovenske nižje gimnazijske stopnje? Ali morda v (komunalno, središčno, privatno) organiziranem prevozu iz vseh krajev v Celovec? V domovih? Kako je z zadevnimi stroški? Ali se spustimo v uvajanje integriranih središčnih šol (gimnazija, glavna šola) v nekaterih centrih s slovenskim in nemškimi učnim jezikom? Problem posebne vrste je ob tem še, da nam ostaja nerešeno vprašanje zares učinkovite didaktike dvojezičnega pouka v prvih štirih osnovnošolskih razredih, tako da bodo otroci ob koncu zmogli vsaj osnovno komunikacijo v slovenščini. Dosti dela za skupna naprežanja pedagogov, didaktikov, šolskih oblasti in politikov. Lotimo se ga raje včeraj kakor jutri!

Na letošnji 4. podelitvi Kugyjeve nagrade je Janez Petjak nastopil kot zborovodja domačega pevskega zbora »Franc Leder-Lesičjak«

FOTO: STUKELJ

Kako dolgo še Krpanov Dunaj?

Dr. Feliks Bister, Dunaj

tČeprav je Matjaž Kmecl že pred desetletji označil Dunaj kot drugi slovenski kulturni center in to primerno utemeljil, se v glavnem splošni odnos Slovencev do Dunaja ni spremenil. Za koroške Slovence je mesto seveda prestolnica države, kjer se nahajajo važne uradne ustanove, mimo katerih ne morejo. Nobena njihovih organizacij se pa ne briga za nad 3000 Slovencev in Slovenk, ki živijo na Dunaju in v neposredni okolici.

Nadvse aktivnemu Slovenskemu kulturnemu centru v Korotanu do sedaj ni uspelo spremeniti razmerja med (matičnimi) Slovenci in domačini – Dunajčani. Izjema je Slovenski znanstveni inštitut, ki dosega na svojih prireditvah do 90% neslovenske udeležbe. V smislu svojega poslanstva kot transformator slovenske znanosti na mednarodnih dunajskih tleh prireja tudi večere v angleškem jeziku. Žal se pristojni organi Republike Slovenije premalo zavedajo važnosti te postojanke, ki deluje že deset let. Gotovo hvalevredna je rešitev visokošolskega doma Korotan, ker se je s tem ohranila Tomažičeva

dediščina za slovenske študente. Hotelske usluge bi se pa morale čimprej omejiti na mesece velikih počitnic.

Sedanja uprava starodavne Knafljeve ustanove, ki je pod patronanco Univerze v Ljubljani postala po nepotrebnem privatna ustanova, čeprav je bila (in je še kljub temu) najstarejša slovenska univerzitetna ustanova, je z javnimi sredstvi sicer poskrbela za prepotrebno obnovitev fasade, na obnovitev notranje strukture pa še čakamo. Ljubljansko ministrstvo za znanost sicer v kratkem načrtuje uresničitev novega združevalnega koncepta vseh treh „nacionalnih“ ustanov na Dunaju: Knafljeve, Korotana in Znanstvenega inštituta.

Slovensko veleposlaništvo tudi še vedno nima kulturnega oddelka, ki bi lahko dajal občasne impulze. Pod prizadevnim vodstvom že dolga leta neprekinjeno deluje turistični biro Republike Slovenije, ki bi mu pa želeli boljše razmere v domačem turizmu, ko niti Lipica ne pride na svoje mnogoštevilne noge... Da gre tudi drugače, dokazuje občina Bled, ki se zaveda važnosti turistične tradicije in - sedanosti.

Ostaja le želja, da bi končno pregnali Krpana z Dunaja, kjer itak ni več cesarice in cesarja, in si skupaj prizadevali za nov sodobni in delovni odnos do našega važnega drugega kulturnega centra, v katerem je približno 40 tujih ambasad zadolženih za Slovenijo.

VSEBINA

Politika	2 - 3
Nagrada	4 - 5
Kultura	6
Izložba	7
Panorama	8

Sodelovanje s KHD-jem?

Bernard Sadovnik, predsednik Skupnosti koroških Slovencev in Slovenk

Vedno spet se pojavlja kritika glede sodelovanja s KHD-jem. Zato se mi zdi potrebno, da razložim svoj pristop do delovanja konsenzne skupine.

SKS je bila povabljenjena s strani bivšega zveznega kanclerja k sodelovanju v konsenzni skupini, ki je v zadnjih letih odigrala pomembno vlogo. Konsenzna skupina je izdelala za politične elite v Državi predlog za razrešitev vprašanja dvojezične topografije, ki je bil v avstrijski in slovenski družbi zelo široko sprejet. Na žalost avstrijske oblasti niso bile sposobne zakonsko urediti dvojezičnih napisov. Za to demokratično nezrelost v pravni državi pa ne more biti več kriva konsenzna skupina.

Konsenzna skupina je z nastopi v javnosti in še predvsem pri javnih prireditvah prispevala svoje, da vedno več sodeželanov vidi v dvojezičnosti ne samo kulturno dediščino Koroške, ampak bogastvo, ki krepi skupni življenjski prostor. Iz tega izhaja tudi pripravljenost večine Korošcev, da sprejme tudi vidno dvojezičnost, kar dokazujejo tudi razne ankete, ki so jih izvedli koroški mediji.

V konsenzni skupini seveda sodeluje tudi dr. Josef Feldner, ki je predsednik Koroškega Heimatdiensta. To pa ne pomeni, da so se zaradi tega sodelovanja pobratile tudi organizacijske strukture teh dejavnikov. To za nobenega ni spremljivo.

Vloga koroškega Heimatdiensta v preteklosti je vsem pripadnikom narodne skupnosti znana in zaradi tega tudi marsikdo upravičeno sodelovanje v konsenzni skupini spremlja zelo kritično. Prav zaradi vloge KHD-ja v preteklosti se kot predsednik SKS nisem udeležil proslave 90-letnice zgodovinskega KHD-ja.

Prepričan sem, da ni potrebno, da naštejem v detajlu dogajanja skozi desetletja, ki so tudi soprispevala k številčnemu nazadovanju slovenščine kot materinščine po naših vaseh skozi zadnjih 90 let. To ni možno proslavljanje. Delovanje konsenzne skupine, tudi s članom dr. Feldnerjem, pa temelji na pozitivnih spremembah za našo skupno prihodnost na Koroškem. K temu izzivu pa se bom tudi naprej, ob vsej potrebni diferenciaciji, priznaval in pri teh napreznjih sodeloval.

Dvajset let Biroja za slovensko narodno skupnost - kako naprej?

Ob 20-letnici ustanovitve Biroja smo vprašali prvega vodjo dr. Pavla Apovnika in sedanjega voditelja mag. Petra Karpfa in koordinatorja Thomasa Kassla o delovanju in bodočnosti te ustanove,

Pavel Apovnik

Kako in kdaj je nastal Biro za slovensko narodno skupnost pri koroški deželni vladi?

■ **Pavel Apovnik** Zahteva, da se pri deželni vladi uredi poseben »referat za ljudsko prosveto« je bila izražena že v

Spomenici koroških Slovencev z dne 11. oktobra 1955, ki sta jo naslovlila Narodni svet koroških Slovencev in Zveza slovenskih organizacij na Koroškem po podpisu avstrijske državne pogodbe na avstrijsko zvezno vlado in na koroško deželno vlado. Začetka leta 1974 je tedanji deželni glavar Hans Sima nekaj mesecev pred svojim odstopom dal nalog za ustanovitev »Biroja za svetovanje, informiranje, kulturno pospeševanje in izobraževanje slovenske narodne skupnosti na Koroškem« v okviru oddelka za kulturo Urada koroške deželne vlade, vendar je Leopold Wagner takoj po izvolitvi za deželnega glavarja aprila 1974 razveljavil službeno navodilo za ta biro, ker zanj ni bilo konsenza političnih strank v deželi. Ta nesrečni politični zaplet je bil tudi zame osebno zelo boleč, ker sem pred prevzemom vodstva tega biroja imel ugledno funkcijo namestnika okrajnega glavarja v Velikovcu, v oddelku za kulturo pa sem po ukinitvi biroja moral delati v skrajno podrejenem položaju.

Šele leta 1983 sem bil imenovan za vodjo delovnega področja v oddelku za kulturo, vendar to ni bila rešitev problema »biro za slovensko narodno skupnost«.

Novembra 1990 se je deželni glavar Jörg Haider spontano odločil, da ustanovi »Biro za slovensko narodno skupnost« in sicer kot pododdelek direktcije Urada koroške deželne vlade. S tem je dobil Biro od vsega začetka trdno pravno in organizacijsko pod-

lago in je lahko začel z načrtnim delom.

Kaj je bil namen tega biroja?

■ **Pavel Apovnik** Izmed projektov, ki jih pripravlja in organizira Biro, je treba posebej omeniti vsakoletni evropski kongres narodnih skupnosti in vsakoletni kulturni teden koroških Slovencev; med naloge Biroja pa sodi tudi pospeševanje kulture narodne skupnosti in prevajanje tekstov za upravne postopke deželnih, okrajnih in občinskih organov, če se pri teh uporablja tudi slovenski jezik.

Nekatere naloge Biroja pa so ostale – ne po krivdi njegovega vodstva – v senci politike, na primer, da izdela koncepte za (boljše) sožitje med narodno skupnostjo in večinskim narodom, da zavzame stališče k zakonskim osnutkom, ki zadevajo slovensko narodno skupnost, da deluje kot poslovalnica za stike med deželo in slovenskimi organizacijami in sosvetom za slovensko narodno skupnost. Da bi te agende mogle zaživeti, bi bili potrebni ustrezni impulzi deželne politike in večja pripravljenost slovenskih političnih organizacij, koristiti dane možnosti.

Kakšno je bilo sodelovanje s slovenskimi osrednjimi kulturnimi organizacijami in političnimi predstavniki koroških Slovencev?

■ **Pavel Apovnik** Slovenski osrednji kulturni organizaciji, krajevna kulturna društva in posamezniki vzorno sodelujejo z Birojem pri pripravi in izvedbi vsakoletnega kulturnega tedna koroških Slovencev. Z oddelkom za kulturo ima Biro posebno tesno povezavo, saj ta oddelek upravlja sredstva za pospeševanje kulture na Koroškem.

Vaša želja ob 20-letnici obstoja biroja?

■ **Pavel Apovnik** Biro za slovensko narodno skupnost pri Uradu koroške deželne vlade je izredno koristna ustanova, kot prvi vodja Biroja si želim, da bi Biro mogel delovati tudi v bodoče v dobro dežele in vseh deželanov.

Krmarja Biroja Thomas Kassl in Peter Karpf (z leve)

Das Volksgruppenbüro (VGB) wurde unter LH Haider 1990 gegründet. Sie waren von Anfang an dabei. Wie ist die Bilanz?

■ **Peter Karpf** Das VGB wurde im November 1990 per Dienstanweisung als eine Dienststelle der Landesamtsdirektion von LH Haider eingerichtet und ist im Rahmen der Hoheitsverwaltung angesiedelt. Seit zwei Jahrzehnten bin ich im VGB in verschiedenen Bereichen tätig, ab 2005 als dessen Leiter. Die Installation des VGB, das in Österreich einzigartig ist, war eine kluge und weitsichtige Entscheidung. Die zwei wesentlichen Tätigkeitsbereiche sind die Organisation des Volksgruppenkongresses (20 in Folge) und der Kulturwoche der Kärntner Slowenen (bisher 18 in Folge). An diesen beiden Veranstaltungen sind wesentlich der Informationsaustausch und die Begegnungen von Menschen. Dialoge und Gespräche auf wissenschaftlicher Ebene sowie ein reger Kulturaustausch sind etwas Fließendes, es gibt keinen Stillstand. Wichtig ist auch, dass Berührungspunkte in der Bevölkerung abgebaut werden, dass junge Menschen, Kindergartenkinder und deren Eltern in Kontakt treten. Das ist uns gelungen, deshalb ist die Bilanz durchaus positiv und darauf bin ich auch stolz. Das VGB ist aber auch eine Bürgerservicestelle für die Belange der slowenischen Volksgruppe, u. a. wird der Dolmetschdienst durch unsere Mitarbeiterin Mag. Janja Ogris organisiert, wir haben eine fachspezifische Bibliothek mit ca. 3.000 Titeln, wir managen sämtliche Subventionsansuchen der slowenischen Volksgruppe, weitere Arbeitsfelder sind Themenbereiche des interkulturellen Dialoges sowie Menschenrechtsangelegenheiten.

Kulturni teden koroških Slovencev se od-

vija v glavnem izven dvojezičnega ozemlja. Je lahko najti partnerje, s katerimi skupno organizirate kulturne tedne?

■ **Thomas Kassl** V Biroju sem letos soorganiziral kulturni teden kor. Slovencev šestič. Seveda ima ta teden določeno strukturo od vsega začetka. Skušal sem spremeniti

utečeno pot in to je tudi uspelo. Bili smo v vseh okrajnih mestih in pa v izbranih krajih Koroške. V ospredju je seveda infrastruktura kraja (dvorane), pripravljenost za sodelovanje s strani župana (občine, mesta), in zelo važna so krajevna kulturna društva in organizacije v kraju predstavitve.

Po prvem kontaktu in predložitvi osnutka sporeda se usedomo s partnerji skupaj in se dogovorimo o posameznih točkah kulturnega tedna. Kulturne tedne financira izključno dežela Koroška.

Kako poteka sodelovanje z obema kulturnima organizacijama kor. Slovencev KKZ in SPZ?

■ **Thomas Kassl** Vsaka teh strešnih organizacij ima pestro kulturno delovanje, pa tudi posamezna kulturna društva. Skušamo pridobiti društva, skupine, ki tudi odgovarjajo našemu konceptu, predstavam kulturnega tedna. Osnovna zamisel Biroja je ustvarjanje medsebojnega zaupanja in premagovanje bojazni. Seveda je naš cilj pritegniti čim več ljudi, da obišejo kulturne tedne kor. Slovencev. Kajpada se mi ne moremo primerjati s takojimenovanimi eventi. Mislím, da nudijo kulturni tedni kakovosten prerez kulturnega ustvarjanja kor. Slovencev in pa seveda domačih skupin na kraju samem, kjer poteka ta teden. Skušamo razširiti spored in nagovoriti nove skupine ljudi.

Was waren so die Highlights bei den Kulturwochen?

■ **Peter Karpf** Sehr stark in Erinnerung ist mir die 1. Kulturwoche in Spittal/Drau, im Schloß Porcia, geblieben, die im Beisein des damaligen Bundespräsidenten Klestil eröffnet wurde. Der Besuch war sehr gut.

Weiters ist der Auftritt (Festrednerin) von der Bürgerrechtsaktivistin Bianca Jagger in Millstatt anlässlich der Kulturwoche gut in Erinnerung. Der Umgang mit ihr war sehr einfach.

Natürlich hat auch jeder Landeshauptmann den Kulturwochen seinen eigenen Stempel aufgedrückt.

Nach bald 20 Jahren VGB ist es vielleicht angebracht über einen Relaunch nachzudenken. Gibt es bereits Überlegungen?

■ **Peter Karpf** Im VGB haben wir die Kulturwoche auch schon über das Wochenende veranstaltet. Der Besuch ist natürlich immer unterschiedlich. Manchmal war der abschließende Chorabend super besucht, manchmal wieder nicht. Der Gesamtbesuch heuer in Ossiach war ganz gut. Die Infrastruktur der Carinthischen Musikakademie ist einmalig in Kärnten. Natürlich hat es Veränderungen gegeben im Laufe der Kulturwochen, auf das hat ja schon Thomas Kassl hingewiesen. Natürlich denken wir über eine Umgestaltung nach. Das verraten wir aber noch nicht. Trotz der allgemeinen Sparmaßnahmen, die auch uns betreffen, ist die Tätigkeit des VGB unumstritten. Die Zusammenarbeit mit dem Landeshauptmannbüro funktioniert ausgezeichnet.

■ **Thomas Kassl** Seveda razmišljamo o vsebinskih pa tudi oblikovnih, časovnih spremembah. Je vse odprto. Predlogi so zaželeni. Slovenska narodna skupnost ima preko biroja možnost, da se predstavi nemško govoreči publiki. Vsak ima možnost, da vnesse svoje ideje.

■ **Peter Karpf** Das VGB bietet ein Netzwerk, bietet Möglichkeiten des Austauschs und Kennenlernens, ist eine Plattform für die Belange der slowenischen Volksgruppe. In diesem Zusammenhang möchte ich den Pioniergeist des Herrn Apovnik hervorheben, dem es gelungen ist das VGB in der Landesdirektion, Abteilung 1, anzusiedeln. Das hat Bedeutung und Gewicht.

Interview: Mirko Štukelj

Vodje Biroja:

Dr. Pavel Apovnik 1990 - 1994
 Dr. Maria Novak-Trampusch 1994-1995
 Mag. Vladimir Smrtnik 1995-1996
 Dr. Maria Novak-Trampusch 1997-2000
 Dr. Karl Hren 2000-2001
 Mag. Vladimir Smrtnik 2001-2004
 Mag Peter Karpf 2005-

Kugyjev nagrajenec Janez

Skupnost koroških Slovencev in Slovenk je 7. maja, pri Šoštarju v Globasnici, podelila 4. Kugyjevo nagrado

Zaradi tehtnosti slavnostnega govora, ki ga je imel na podelitvi glasbeni pedagog in zborovodja mag. Stanko Polzer, objavljamo govor v celoti.

Mag. Stanko Polzer

Spoštovani gospod Petjak, dragi slavnostni gostje – liebe Festgäste:

Proslavljamo danes človeka, za katerega je bilo in je zborovsko petje in pisanje kompozicij za to zvrst bistveni del življenja. Mor-

da se zdi komu nena-
vadno – neumestno, da SKS kot politična organizacija po Hanzeju Kežarju spet postavlja v ospredje človeka, ki je sicer vseskozi zagovornik samostojnega slovenskega političnega nastopanja, ki pa na tem področju na prvi pogled ni stal v prvih vrstah. Vsem tem bi zavrnil – motite se!!!

Zakaj sem mnenja, da temu ni tako, vam bi rad obrazložil s tem, da petje v zboru, dejavnost, za katero g. Petjak gori skozi celo življenje, osvetlim z nekaterimi mislimi:

Petje v zboru ima združevalno moč:

V Vaših zborih so prepevali in pojejo pevci različnih generacij, različnega stanu – naj je delavec/-ka, kmet/-ica, študent/-ka – vsi so se zbirali in se zbirajo še naprej pod okriljem vaših zborov. Ob petju v zboru za nekaj časa stopijo socialne in generacijske razlike v ozadje.

Združevali ste naše rojake v Podjuni skozi desetletja. To delo je krepilo hrbtenico našega ljudstva v težkih časih asimilacijskega pritiska. Mislim, da bi lahko pregledali celo južno Koroško in bi ugotovili, da je slovenščina ostala živa le tam, kjer je delovalo slovensko kulturno društvo ali kjer so bili zavedni slovenski duhovniki. Zborovsko delo pa je po 2. svetovni vojni čedalje bolj postajalo tisto kulturno udejstvovanje, ki je zajemalo največ ljudi. In na obeh področjih – tako v cerk-

venih zborih v Šentlipšu in v Štebnu ali v prosvetnem društvu »Peca« in v društvu upokojencev, ste bili vseskozi aktivni. Približali ste jim narodno in umetno – predvsem pa slovensko pesem. Tedensko vsaj enkrat se ob Vašem delu srečajo ljudje v slovenski okolici, pojejo domače pesmi in s tem dobijo občutek, da niso sami – da so del slovenske narodne skupnosti. Tako lažje zdržijo asimilacijski pritisk, kateremu je večina izpostavljena npr. na delovnem mestu in v vsakdanjem življenju.

Zborovsko petje podpira osebnostni razvoj:

Živimo v času individualizacije – v času, ko se posameznik pogosto raje umakne v svoj privatni ali virtualni svet. Ob petju v Vaših zborih pa so ljudje spoznavali tudi druge vrednote, kot so čut za soljudi in samozavestno nastopanje. Kdor je nastopal z Vami v zboru, se je s tem postavil tudi v javnost kot koroški Slovenec. Kdor je prepeval kot solist, ta je vadal ob petju samostojno nastopanje, postal je bolj samozavesten človek.

Zborovsko petje nas uči prisluhniti in poslušati:

Dober zbor odlikuje poleg dobrih glasov tudi zmogljivost poslušanja. Brez tega se glasovi ne ujemajo. Ob petju vsak pevec posluša tudi svoje sosede – včasih ima vlogo vodilnega glasu, včasih se prilagodi melodiji v drugem glasu. Bistveno pa je, da se zavedamo, da je vsak glas dragocen in važen, ter da se vsi trudi-

Anka Jernej

jo za čim lepše podajanje pesmi.

Ko doživljamo pre-pire znotraj slovenskih političnih organizacij, mi včasih pride naslednja slika: imamo nekako 4 politične zastopniške organizacije. Če osta-

nem v sliki zbora so to sopran, alt, tenor in bas. Vsi vemo o čem govorim. Med nami so narodnjaki, ki zahtevajo, naj se zbor skrči na en sam glas. Ker politični zbor ne »poje uglašeno«, vidijo rešitev problema v enoglasju – vsi naj pojejo samo še sopran. V SKS pa smo prepričani, da večglasje ni a priori nekaj slabega, ampak je centralna vrednota vsake demokratične družbe. Gre za uglasitev in gre za skupni cilj, gre tudi - in s tem zaključujem politični ekskurz - za upoštevanje drugih mnenj in za voljo, skupno zapeti »slovensko vižo«.

Prepričan sem, da bi bilo zelo zdravo, če bi zastopniki vseh slovenskih političnih struj bili pripravljene za intenzivne seminarske vaje pri gospodu Petjaku. Petjaka odlikuje optimizem, ki ga izžareva ob delu. Ob takem seminarju ga bi tudi potreboval...

Novejše raziskave o psiholoških učinkih zborovskega petja celo trdijo, da zborovsko petje bistveno izboljša veselje do življenja – da ga lahko označimo kot neke vrste terapija.

Z Vašim delom ste obdržali pri ljudeh veselje do slovenskega življenja – do slovenske materine besede.

Toda pogledjmo še na važne glasbene postojanke Vašega dela:

Čeprav ob začetku glasbeni samouk, kot večina naših slovenskih zborovodij Vaše generacije, ste poleg poklica, v težkem okolju po 2. svetovni vojni, našli čas in energijo za strokovno izpopolnjevanje svojega dela.

Kaj je pomenilo po 2. svetovni vojni, po vseh grozotah teh let, v strupenem ozračju v deželi in najbrž tudi na vasi, spet prijeti za delo in se poleg težkega dela kot zidar še ukvarjati s študijem glasbe? Kje ste vzeli energijo za

Nagrajenec Franc Petjak med številnimi častnimi gostji in gratulanti

FOTO: ŠTUKELJ

Petjak združuje s petjem

Družinski člani nagrajenca so tudi zapeli

to delo? Ste zastopnik generacije, ki je bila v veliki meri samorastniška. K njej štejejo na primer tudi Pavle Kernjak, Foltej Hartmann, Hanzej Kežar in drugi. Žal ta generacija ni imela teh izhodišč kot smo jih imeli tisti, ki smo smeli že obiskati našo slovensko gimnazijo in smo s tem imeli možnost za nadaljnjevalne študije.

Vi ste začeli glasbeni študij pri domačem organistu, gospodu Karišu, obisk orglarske šole v Celovcu, zborovodska in skladateljska šolanja v Sloveniji – vse to kaže izredno osebnost, ki ni klonila pred težkimi osebnimi izhodišči.

»Tiho skrita med gorami« je naslov neke naše narodne pesmi. Tiho in žal med našimi zbori še v veliki meri skrito - oziroma neodkrito ustvarjate opus, ki obsega že nad 200 posvetnih pesmi (med njimi precej uglasbitev naše pesnice z Libuškega puela – Milke Hartmanove), priredb narodnih pesmi za najrazličnejše zasedbe in okoli 150 duhovnih zborovskih skladb. Med njimi je tudi 6 mašnih kompozicij.

Vaša skladateljska govorica je domača, ne

išče tveganih harmonij, ni iskanje novih izraznih sredstev. Podobno kot Pavle Kernjak, ste skladatelj, ki ima uho pri domačih pevcih in občutek za njihove zmogljivosti in želje.

Gospod Petjak – Vaše delo združuje, Vaše skladbe bogatijo skrinjo slovenskih kompozicij, predvsem pa so Vaša prizadevanja za glasbena srečanja – bodi si v okviru prireditev »Dober večer sosed« ali v obliki čezmejnih povezav, utirala pot drugim. Kulturniki kot Vi ste pred desetletji ubrali pot »dialoga« - politični koraki - mislim na konsenzno skupino v kateri je vključena tudi SKS ali druga politična prizadevanja za boljše sožitje v deželi, so v glavnem prišli šele pozneje.

Vi pa ste eden izmed tistih, ki so utirali pot do dialoga.

Svoja razmišljanja pa bi zaključil z mislijo velikega glasbenika Yehudija Menuhina, ki pravi: »Petje ima potencial postati dejanski univerzalni jezik vsega človeštva. V njem se izraža vse smiselno bogastvo človeštva in narodov. Bolj kot vse drugo, petje omogoča sporazumevanje src čez vse kulturne in druge ograje in meje«.

S tem se vračam na uvodne misli, češ da zborovodja in skladatelj Janez Petjak na prvi pogled ni politik. Na prvi morda ne, če pa pogledamo globlje, pa se razodene slika človeka, ki je s svojim delovanjem utiral pot v boljše sožitje med narodom na Koroškem. In s tem je dosegel in prispeval več kot marsikateri politiki, ki stojijo v prvi vrsti.

Bog lonaj za vse, kar ste nam dali do sedaj!

Kitaristki Angelika Kos in Sara Gregorič (z leve)

Na slavnostni podelitvi je spregovoril tudi predsednik SKS Bernard Sadovnik in naštel Petjakove zasluge na kulturnem, zborovskem in narodnopolitičnem področju doma in preko meja, ki je s številnimi pevskimi nastopi tudi soprispeval k medsebojnemu zblizjevanju narodov na Koroškem in k utrjevanju kulturnega sodelovanja v skupnem slovenskem prostoru. Prebral je tudi čestitke slovenske ministrice za kulturo Majde Širca.

Tudi predsednica domačega kulturnega društva Anka Jernej je izpostavila Petjakove zasluge na zborovsko-pevskem, cerkvenem in družbenem področju in se mu zahvalila za njegovo prizadevno delo.

Tatjana Lesjak-Klun z Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ga je v svojem nagovoru označila kot človeka, »ki sodi med tista zrnca, ki so imeli bogato žetev.« Nadalje so spregovorili in čestitali nagrajencu velikovski okrajni glavar mag. Gert Klösch, žitrajški župan in deželnozborni poslanec Jakob Strauß, predsednik SPD Edinost Šteben Hubert Dumpelnik, domači župnik Peter Sticker, domača pesnica Kati Marketz, tajnik KKZ Martin Kuchling, komandant globaške policije Sigi Schippel in podpredsednica SKS mag. Zalka Kuchling.

Podelitve sta se udeležila tudi Kugyjeva nagrajenca Karl Samonig in Willibald Liberda, Einspielerjev nagrajenec Hans Mosser, slovenska konzulka Duška Jerman Male, Pavel Zablatnik (Dušnopastirski urad), Tomaž Ogris st., Benjamin Petek (SGZ), Reginald Vospernik z ženo Rozvito, Joza Habernik in številni domačini.

Slavnostni večer so kulturno oplešali MoPZ Franc Leder Lesičjak pod vodstvom Janeza Petjaka, MePZ Peca z dirigentko Doris Urak, zbor družinskih članov nagrajenca in kitariski duo Sara Gregorič in Angelika Kos.

MePZ Peca pod vodstvom Doris Urak

Podmladek je temelj za bodočnost

Z izgradnjo kulturnega doma v Šentprimozu pred tridesetimi leti se je kulturno delovanje močno razcvetelo.

Starejša pa tudi srednja generacija se še spominja začetka gradnje kulturnega doma leta 1978. Številni domačini in rojaki vseh starostnih skupin z vsega dvojezičnega ozemlja in pa prostovoljci iz Slovenije in tedanje Jugoslavije, so v delovnih brigadah/akcijah prispevali svoj delež k samopomoči in gradnji kulturnega doma. Danes si nekaj podobnega skoraj nihče ne more več predstavljati. Po dveh letih je bila maja 1980 slavnostna otvoritev, ki jo predvsem starejši prosvetaši SPD Danica gotovo hranijo v lepem in nepozabnem spominu. Od tedaj naprej je kulturno društvo doživelo nov razcvet bogatega kulturnega delovanja. V okviru Danice danes delujejo številne skupine. Najstarejši je zbor, potem Trio Korotan in igralska skupina. V preteklih letih pa je nastalo kar nekaj novih mlajših pevskih skupin (otroški, mlajši in starejši mladinski zbor, mlada igralska skupina), ki pod vodstvom prizadevnih mentoric že žanjejo različne uspehe.

Lep in skrbno upravljen kulturni dom, ki je lahko ponos celotne narodne skupnosti, je postal kraj kulturnega ustvarjanja in srečanja vseh generacij in narodnosti. Stotine raznih prireditev so se odvijale in se še odvijajo v tej hiši, na tisoče ljudi iz vseh koncev sveta se je tam v teh 30 letih srečavalo in spoznavalo.

Veliko pozornost pa posvečajo odgovorni/e v SPD Danica s predsednico Sonjo Hribar –Marko na čelu najmlajši generaciji, da lahko preživlja svoj prosti čas v kreativnem ustvarjanju. To je dokaz, da mladi niso vsi nagnjeni k alkoholizmu, k takoimenovanemu koma pijančevanju, uživanju mamil, kriminalu...

Velike zasluge za delo z mladimi imata Barbara Mistelbauer-Stern in Mirjam Sadnikar, ki s svojim pedagoškim delom navdušujeta mlade iz Šentprimozja in njegove okolice. Barbara sodeluje pri zboru že od leta 1994. »Lani smo imeli glasbeno delavnico v Liganu (Italija), kjer smo pridno

vadili in se fajn imeli. Pri zboru tudi sodelujejo nemškogovoreča dekleta, ki se tudi učijo slovenščine. Eno dekle celo prihaja iz Tinj. Mladi so zelo disciplinirani in redno prihajajo na vaje. Veliko otrok prihaja iz družin, kjer starši tudi pojejo pri MePZ Danica. Zelo se trudiva z Mirjam, da bi jih pozneje vključili prav v ta zbor.«

Anketa:

Irina Sadnikar, 12, Šentprimož

Od petega leta naprej pojem. Tudi v družini smo peli. Moji dve sestri tudi pojeta. Pri mladinskem zboru že nekaj let sodelujem. Rada pojem slovenske, angleške pa tudi afriške pesmi. Nastopi so zame vedno spet doživetje.

Marko Hobel, 13, Spodnje Vinare

Že kot otrok sem rad pel. Mama me je prijavila k zboru. Sedaj pojem pri mladinskem zboru. Imamo tudi veliko heca. Moja najljubša pesem je Poj z menoj. Rad nastopam in če ljudje ploskajo, je to tudi poseben užitek

Marcella Slugovc-Sternad, 15, Lancova

Pojem že od tretjega leta naprej, motivirala pa me je mama, ki me je tudi dala v otroški zbor. Še danes rada pojem pri mladinskem zboru. Pojemo predvsem slovenske pesmi, pa tudi težje pesmi se učimo. Tudi družba mi ugaja. Imamo tudi veliko gavdo. (m. š.)

Svet komponiranja

Edi Oraže, ljudskošolski ravnatelj in glasbeni ustvarjalec

Svet glasbe je zelo širok in radovednost Edija Oražeta, ki se že leta ukvarja z glasbenim ustvarjanjem na različnih področjih, ga je spodbujala, da se je na celovškem konservatoriju pred leti vpisal pri profesorju Alfredu Stinglu. »Že pred leti sem imel vizijo, da bi se rad potopil v svet kompozicije. To mi je zelo blizu. Vse kar na novo nastaja je neke vrste kompozicija in to velja tudi za druge zvrsti ustvarjalnega dela. Imel sem srečo, da me je sprejel. Moral sem tudi predložiti svoje kompozicije, ki sem jih spisal za različne zборе v preteklih letih. Študij, ki je trajal 12 semestrov, sem pred kratkim uspešno zaključil. Med študijem sem spoznal in pridobil osnove komponiranja, možnosti izražanja in sploh me je izobraževanje vedno zanimalo.« Seminar za kompozicijo obiskuje samo nekaj študentov, dva sta letos končala, med njima tudi Edi, ki je na ta uspeh ponosen. »Pričakujem in si želim, da se naši številni zbori tudi lotijo novih poti in možnosti umetniškega ustvarjanja. Izvirno delo je treba tudi podpirati, da ne bo tako ostalo kot je bilo skozi desetletja. Seveda se vse zborovodje trudijo, pogrešam pa koncept, strokovni pristop in sodelovanje med zbori. Predloge, kritika in vizije so zelo važne; naši dve kulturni centrali pa sta tudi odgovorni, da se nekaj premakne, da podprejo inovativne ideje. Pogrešam mladino v naših upravnih strukturah; ona bi lahko vnesla nove ideje in pristope.«

Počasi se bližajo poletne počitnice in Edi Oraže se že pripravlja na 3. poletno glasbeno delavnico za zborovske pevke in pevce, ki bo potekala od 16. do 20. avgusta, v domu prosvete Sodalitas, v Tinjah.

Letošnje težišče so jeziki. Vsak jezik ima svoj čar – izraz – melodijo. Prepevanje v različnih jezikih tudi pomeni čutiti raznolikost, primerjati in eksperimentirati. Od etno – do jazza, od rapa – do hip – hopa bo segala paleta glasbenege sveta. »Rap bo čisto nekaj novega za udeležence in udeleženke. Pridobil sem vrsto izvrstnih glasbenikov in pevcev. Atmosfera je bila pri prvih dveh delavnicah odlična in vsak nekaj novega odnese domov. Delavnica je razdeljena na razne work-shope in ob koncu bo tudi koncert.« m. š.

INFORMACIJE:

www.sodalitas.at in www.kkz.at
Rok prijave: 10. julij 2010

Kulturni dom Danica Šentprimož - St. Primus

Pevci in pevke mladinskega zbora z mentoricami Barbaro Mistelbauer-Stern, Mirjam Sadnikar in Doris Urak (spredaj) pod novim napisom na kulturnem domu, so v maju na deželnem zborovskem tekmovanju, v kategoriji izvenšolski zbori, zaključili nastop z odličnim uspehom.

FOTO: ŠTUKELJ

Trgovina s posebnim čarom

Stefanie Klaura
samostojna
podjetnica

Občina Železna Kapla je zelo prizadeta od odseljivanja prebivalcev, ker je premalo delovnih mest. Železna Kapla

je nekoč slovela zaradi tega, ker je imela največ gostiln na število prebivalstva. Z zaprtjem tovarne celuloze Obir in hotela Obir v začetku 90-letih se je število gostišč in trgovin znatno zmanjšalo.

Nasmejana in prijazna Stefanie Klaura, iz Kuchla v Salzburgu, živi že skoraj trideset let v Železni Kapli, kjer je s svojim možem ustanovila družino; ta bridki razvoj je doživela na lastni koži. Odkar pa so njeni otroci dorasli, je bila njena želja, da bi se zaposlila v bližnji okolici. Izučena bančna trgovka se je zavedala, da to ne bo enostavno, ker je bila okrog 20 let gospodinja in doma pri otrocih. Nekaj časa je delala v neki trgovini v Dobrli vasi, potem je bila zaposlena v Celovcu... Stefanie Klaura: «Morala sem se odločiti, ali zapustim Železno Kaplo in živim tam, kjer sem zaposlena, ali pa se odločim za samostojno delo v Železni Kapli. Dnevno nihanje v Celovec mi ni ugajalo. Po intenzivnem razmišljanju sem se odločila, da ustanovim trgovino v središču Železne Kaple.» In res je svoje sanje uresničila. Letos marca je bilo tako daleč. Občina ji je pomagala in ji dala na razpolago prostore, neke vrste štartno pomoč. »Na novo sem opremila prostore, bilo je kar veliko dela.« Oficialna otvoritev 20. marca je bil lep dogodek in obisk občanov in občank pa tudi turistov iz tamkajšnjega zdravilišča ji vliva veliko upanja in optimizma.

Ponudba v trgovini je omejena na razna darila, stranke najdejo z veliko ljubeznijo izdelane cvetlične aranžmaje, potem izdelke domačih proizvajalcev in bio-kmetov/kmetič (olje, med, ovčji sir in jogurt, moka, kaša, testenine, žgane pijače, salame, šunka idr.) ter produkte združenja »coppla kaša«. Zelo kreativna Stefanie Klaura se bo tudi povezala s kmeticami onkraj Pavličevega sedla in se že veseli sodelovanja. Z voljnimi izdelki namerava razširiti ponudbo.

»Mojo odločitev za samostojno delo so podprli moja družina, prijateljice in znanci in nenazadnje tudi občina. To je zelo pomembno in velika pomoč na začetku nove in neznane poklicne in življenjske poti.«

Gostišče z dolgo tradicijo in lastnimi pridelki

Josef Jernej z mamom

Gostišče Mochoritsch se nahaja v idiličnem kraju Rikarja vas blizu Klopinskega in je znano po celi spodnji in srednji Koroški.

Gostišče z nad stoletno tradicijo je pred leti po tragični prometni nesreči svojega očeta prevzel sin Josef, ki je spremljal razvoj gostišča od mladih nog. Velika in z naravnim drevjem opremljena gostilna z lepim vrtom in prostranim parkiriščem je dobila sedanjo podobo pred štiridesetimi leti. Seveda pa se razvoj od takrat ni ustavil. Angažirani šef Josef: «Razvoj se nadaljuje. Skoraj vsako leto investiramo in renoviramo, da smo na najnovejšem standardu. Letos smo naprimer lepo vsoto investirali v novo napravo za ogrevanje tople vode na osnovi koriščenja sončne energije.»

Sin Josef, ki ima za svoj konjiček zbiranje starih receptov, je v kuhinjo tudi vnesel svojo filozofijo in predstave o naravni pripravi jedil, kar ni bilo kar tako enostavno. Nekateri recepte potem tudi skupno s kuharsko ekipo diskutirajo in poskusijo. Gostje so do sedaj bili navdušeni nad jedili, ki so jih pripravili prav po starih receptih, naprimer zrezek z luštokom. Osnova so seveda klasična in tradicionalna jedila. Jedilna karta pri Mochoritschu pa ima za goste vedno spet presenečenja. V pogovoru je zatrdil, da se pripravijo omake popolnoma sveže in brez kemičnih dodatkov. Baza dobre kuhinje je domača kmetija v bližini gostišča, kjer gojijo razne vrste solat, zelenjav in začimb. V lastnem hlevu pa pitajo domače živali, ki jih tudi doma zakoljejo. Meso potem predelajo za kuhinjo in kmečki shop, ki se nahaja pred gostiščem. »Sveža zelenjava gre zjutraj s polja direktno v kuhinjo in redkodaj se zgodi, da moramo dokupiti.« Cena menijev (tri obroke) je tudi za manjše žepe zanimiva in sega od 8.50 evrov do 9 evrov. V poletni sezoni gre včasih na dan nad tisoč kosil iz kuhinje v lačne želodce.

Za šefa Josefa je zelo pomembno dobro ozračje med sodelavci in sodelavkami ter v hiši sami. Nekateri so zaposleni že 40 let. Pa tudi študenti redno pomagajo v počitnicah v servisu. Vsak teden se v timu srečajo in se dogovorijo o predlogih, kaj se bo kuhalo za goste. »To je tudi pomembna osnova za uspeh. Zadovoljstvo kuharskega tima in gostov, ki k nam prihajajo jest že desetletja, mi je zelo pri srcu.« (m.š.)

Grafika in dizajn

Janko Golavčnik,
samostojni
podjetnik

Odločitev za samostojno delo ni bila lahka za Janko Golavčnika, ki je obiskoval Ljudsko šolo v Globasnici,

potem je bil na glavni šoli v Dobrli vasi, dve leti pa je tudi sedel na klopi v Slovenski gimnaziji.

Prizadevni Janko izpod Heme se je v vajeniški dobi v Mohorjevi tiskarni, v Celovcu, izučil za grafičnega oblikovalca in tam bil zaposlen skoraj 15 let. Že med zaposlitvijo je razmišljal o samostojni dejavnosti na grafičnem področju, kjer si je nabral v teh letih veliko poklicnih izkušenj.

Janko Golavčnik: „Seveda sem pri odločitvi imel mešane občutke. Vsaka odločitev je tveganje, rizik. Ob odločitvi nisem vedel, ali bom uspel ali pa ne. Bil je skok v mrzlo vodo. Imel sem pa podporo Gospodarske zbornice, ki me je finančno podprla pri nakupu raznih strojev in ureditvi delovne infrastrukture. Obiskoval sem tudi tečaj za nove podjetnike, kjer sem dobil vse informacije v zvezi z ustanovitvijo podjetja in pa razne namige o vodenju podjetja. Zelo pomembna je bila podpora družine, ki je stala trdno ob meni. Start v novo življenjsko in poklicno obdobje so olajšali številne stranke, ki sem jih že poznal. Od njih sem dobil razna naročila.“

Janko oblikuje tekste, plakate, brošure, logotipe, druge tiskovine in reklamna sredstva (nalepke, vžigalnike, transparente, reklamne table idr.).

Delovni čas traja včasih do 14 ur na dan, včasih je manj dela/naročil, potem ima tudi več prostega časa. Zaveda se, da je sam odgovoren za kakovost dela in za svojo eksistenco. „Sem zagovornik fleksibilnega delovnega časa. Z računalnikom lahko delam izven pisarne, pri strankah ali celo v kakšni drugi državi. Odločitev o samostojnem delu je bila pravilna in jo ne obžalujem.“

Grafično področje in dizajn se stalno spreminjata in njegovo vodilo je, da so stranke zadovoljne. (m.š.)

Kontakt: tel: 0660/5322066
www.gographic.at,
mail: office@gographic.at

Seminar mladine

Konec maja je potekal v k&k centru v Šentjanžu seminar Mladine evropskih narodnih skupnosti (MENS). Udeleženci in udeleženke iz raznih evropskih držav so spoznavali položaj in probleme koroških Slovencev in medseboj utrjevali vezi.

Srečanje je tudi služilo pripravi na jesenski seminar, ki bo potekal v Pliberku. V raznih delovnih skupinah so prediskutirali probleme narodnih manjšin in tudi spre-

Mladinci/mladinke so v delovnih kroških intenzivno razpravljali

jeli nekaj resolucij, med drugim so v eni od njih opozorili na širjenje desnega ekstremizma po Evropi.

Nova predsednica KKZ

Na občnem zboru Krščanske kulturne zveze 25. marca letos je prevzela vajeti prva ženska, ki prvič v zgodovini predseduje eni

izmed dveh kulturnih central.

Nova predsednica, ki živi in dela v Podjuni, si želi odprtosti, svežega zagona in vsestranskega sodelovanja v prid narodovega razvoja in družbe na Koroškem. K izvolitvi čestita tudi SKS.

Pred kratkim je znani

globaški mesar Fric Čebul srečal Abrahama. Praznovanje rojstnega dne je trajalo od ranih ur pa tja pozno v noč. Stranke in prijatelje iz vse Koroške je priljubljeni mesar pri-

jazno pogostil s svojimi kakovostnimi izdelki. Čestita tudi SKS.

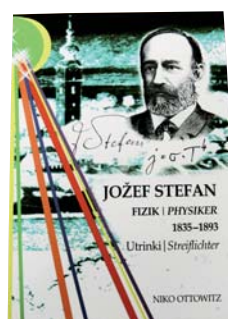
Hubert Kordež je bil

pred kratkim izvoljen za novega predsednika Farant kmetov v Podjuni. Veliko uspeha v novi funkciji mu želi tudi SKS.

Tri novopečene dvojezične učiteljice

Pred kratkim so zaključile svoj študij na Pedagoški visoki šoli v Celovcu Simona Krajger iz Šmihela, Helena Wuttej iz Šentprimoža in Tatjana Oraže z Obirskega. Iskrene čestitke

Nova knjiga Jožef Stefan, fizik in pesnik

Dr. Niko Ottowitz, profesor matematike, fizike in opisne geometrije na Slovenski gimnaziji, je pred kratkim napisal poljudnoznanstveno knjigo o znanem fiziku Jožefu Stefanu, ki se je rodil 24. marca v Šentpetru pri Celovcu. Slavni fizik slovenskega izvora je deloval na Dunaju in utemeljil avstrijsko fizikalno šolo in ji utiral pot do moderne fizike. Jožef Stefan sodi med najbolj znana imena kot so Boltzmann, Hasenöhr, Thirring in Schrödinger.

Knjiga ima slovenski in nemški del in je obogatena s številnimi slikami. Obsega 87 strani in stane 9,50 evrov.

Kopernik na Slovenski gimnaziji

Slovenska potujoča razstava na kratko predstavlja življenje pomembnega astronoma Nikolaja Kopernika, ki se je rodil 1473 v današnji Poljski, v krasnem srednjeveškem mestu Torun. Kopernik je eden izmed očetov heliocentričnega sistema (zemlja kroži okrog sonca)

Zanimivo je tudi, da so na Slovenskem našli dve »skriti«
Kopernikovi knjigi. Znani astronom Kopernik je bil šele letos rehabilitiran od Katoliške cerkve. Zanimiva razstava je še na ogled do 11. junija v avli Slovenske gimnazije.

Del razstave v avli Slovenske gimnazije

Prostovoljni prispevek za tisk

Drage bralke, dragi bralci! Tej izdaji glasila "Skupnost" je priložena položnica za vplačilo prostovoljnega prispevka za tisk našega glasila. Poleg podpor urada zveznega kanclerja in Republike Slovenije so potrebna še druga finančna sredstva, da zagotovimo redno izhajanje glasila. Tako si prizadevamo za oglase in prosimo tudi Vas, bralke in bralce, da soomogočate financiranje glasila s prostovoljnim prispevkom za tisk, ki ga pa lahko vplačate tudi z

bančnim nakazilom na konto Skupnosti koroških Slovencev in Slovenk št. 748.152 pri Zvezi Bank, bančna št. 39100 (za prenakazila v tujino : IBAN: AT16 3910 0000 0074 8152, BIC: VSGKAT2K).

S prostovoljnim prispevkom pomagajte Skupnosti, da redno in nepristransko informira in da uveljavlja pošten dialog v slovenski narodni skupnosti pa tudi med slovensko in nemško govorečimi v deželi. Vnaprej prisrčna zahvala za vsak prispevek!